

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 25.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franc

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 10.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulfămite publice și Leu deschis costă șirul 20 ml.

Manuscrisele nu se întorc.

ROMÂNUL

Ady către Goga.

Arad, 27 Ianuarie.

În corul tratativilor româno-maghiare s'a amestecat pe neașteptate, din parte unguerească, o voce clamantă, impetuoasă și se adresează unuia din cei mai de seamă membri ai comitetului nostru național: d-lui Octavian Goga, asupra căruia atenția publicului românesc se îndreaptă azi cu mult interes. Vocea e a cunoscutului aied decadent maghiar Ady, care s'a smuls pe neașteptate din brațele nimfelor cu șolduri păroase, și-a întrerupt nobila îndeletnicire de a ciuguli prin grădinile exotice ale lui Baudelaire, Mallarmé și Verlaine, și a îmbrăcat cu îndurerare patriotică chiurasa lui Barabás Béla.

O atitudine cât se poate de bizară, aceasta, pentru un vizionar al cavourilor egiptene, al cezilor de pisică și al aburilor de absint. Singura noastră mângâiere e totuși, că acest simpatic anahoret al poesiei maghiare moderne, aduce, chiar în atitudinea-i paradoxală, argumente nebănuite de el, în favoarea potrivnicului, în a cărui combatere se complăce.

Nu voim să-l prevenim pe d. Goga, pentru că suntem convingși că dsa va ști să potolească cu mângâieri înțeleghătoare febra spirituală a impulsivului d-sale asaltant. Scrisoarea poetului Ady a apărut abia acum Duminică, în *Világ* — și d. Goga, decumva delicată d-sale situație de răspundere îi va permite, are încă timp să-i răspundă, de sigur cu mai multă competență decât noi.

Dacă întârziem, totuși, și noi, asupra scrisorii d-lui Ady, o facem fiindcă găsim în ea

expresia plastică a adâncii răscoliri sufletești de care se resimte azi viața societății maghiare pe urma tratativilor româno-maghiare. Poetul Ady, se pretinde a fi maghiar de rasă, și deși el vine din lumea unor preocupări intelectuale ce ating numai prin tangență ideologia naționalistă, e de un spirit tot atât de incisiv, în versurile sale e de un temperament tot atât de rapsodic și știe să injure tot atât de neaș ca oricare din conaționalii săi de pe cea dintâi treaptă a culturii. În acest sens, Ady e citat chiar ca o ilustrație a spiritului de rasă maghiar — și nu ne mirăm, că tocmai el s'a găsit acum să iniepte cea dintâi săgeată împotriva dlui Goga. Dar, în parte, genul poetic al dlui Goga e coroana însăși a ideologiei noastre naționaliste. În consecință situația d-sale e mai ușoară, mai adăpostită de ingerențe atât de puțin prierite. D. Goga va găsi, probabil, împreună cu noi, că săgețile d-lui Ady sunt cele mai semnificative cu putință și că în cele ce spune, se evidențiază tocmai prejudecățile esențiale ale mentalității maghiare, rădăcirile fatale în ce privește țintele, crezul și educația noastră sufletească în politică.

Dăm aci câteva pasagii, din cele mai caracteristice, ale scrisorii lui Ady. El scrie:

„Ungurul îi vorbește Românului, câmpul îi vorbește pădurii, dar patriotul către patriot, omul către om și poetul către poet, stimatul meu prieten, Octavian Goga. E roș Soarele în zilele aceste ale iernii și negre-indoliate sunt astăzi inimile unguerești cele mai umane, cele mai arzătoare, cele mai cinșite. Acum îmi arunc și eu cobza, după cum tu ți-ai aruncat-o de dragul poporului tău, dar nu plâng, ci strig cu glas înalt profetii, iar când mi se urăște de ele,

blesteme suflă gura mea. Fi-vei și tu acolo, cel de credință greacă, la pomana strălucită, mare, sau călători-vei dinaintea ei acolo în sătulețul ardelean, unde moșu tău cel rămător de pământ a văzut un Soare și mai roș ca cel de acum? Ori prinsu-te-ai deplin liniștit în inima și în sufletul tău, împreună cu tovarășii tăi conducători, să încheiați o alianță ucigașă împotriva poporului tău și împotriva poporului meu? Ghitara și praștia îi se potrivește poetului și regelui, îmi place, — doar și eu fac același lucru, — că trăiești, doinești și lupți, dar îngăduindu-mi este să presupun, că poetul ar putea să stea între asasini? Au făcut și mai făcă acest lucru papii, patriarhii, împărații și micii regi, cei de pânura lui Macchiaveli și micii mercenari cu duhul rău. Poetul poate să ucidă, dacă-i place, dar nu se ortăcește cu ucigașii, și dacă cineva e poet și nu trăiește în cetatea sa de bășici de săpun cea bolnavă și strălucitoare, el nu se face, nici pentru dragostea neamului său, omorătorul complice al unei alte spețe de națiuni.”

„Voi, urmașii abia reculeși ai răscolăților săngeroși-amarnici, vă dați mâna, firește iarăș instigați de Viena, ca să puneți piedecă radicalismului maghiar luptător, apărării naționale, democrației și luptei pentru libertate”... „n'ați voit să vedeți, că aici, mai bine de o decenie, o tabără a început încleștări revoluționare pentru neamul vostru și pentru întreg poporul Ungariei”... „... v'ați pus la târguiești... cu un cap torturat de demență... care trăiește abia acum viața feudalilor Nemetujvári, Csák Mate... cari vânau asupra iobagilor români, întocmai ca astăzi asupra vulpilor”... „tabăra lui... tabăra de lăcuste... curajul lor curajul celor de pe corăbiile de pirați”...

În acest tenor întins, poetul Ady îi reproșează apoi că n'am fi prevăzători, că nu suntem decât un mijloc în mâinile Vienei, în scopul asaltului plănuț pe 20 de ani înspre răsă-

Momente din viața Regelui Carol.

— Culese și traduse după Memoriile Regelui.—

De Ion Scurtu.

Chestiunea Basarabiei. — **Misiunea contelui Ignatiev și răspunsul Domnitorului.** — **Scrisoarea moștenitorului de tron al Germaniei.** — **O telegramă a marelui duce Nicolae.** — **Domnitorul către țarul Rusiei.** — **Răspunsul la telegrama marelui duce.** — **Camera și senatul în unanimitate protestează contra răpirii Basarabiei.** — **Rusia neînduplecată.** — **Austro-Ungaria se teme că Românii vor anexa Vidinul.** — **Domnitorul cere sprijinul împăratului german.** — **Cogălniceanu către prințul Gorceacoff: glasul și sufletul țării pentru apărarea moșiei străbune!**

(Urmare de ieri.)

25 Ian. (6 Febr.) La cameră se interpelează în chestiunea retrocedării Basarabiei. Într'un consiliu de miniștri ce se ținuse mai nainte la palat, Domnitorul stăruie ca în răspunsul guvernului să se evite, orice fel de provocare la adresa Rusiei.

V. A. Urechia își desvôltă interpelarea cu mult cumpăt în vorbe, deși plin de pasiunea ce izbucnește iarăș și iarăș; într'o reprivere istorică, oratorul amintește tot sângele românesc ce a curs în Basarabia, sfîntînd acest pământ, și declară că Rusia — după ce a fost mărturie, cum s'a învrednicit România de neatărnarea ei

prin eroismul armatei în fața Plevnei, — nu va putea smulge aliatei sale o parte a teritoriului național! Dar fie oricum va fi, România nu se va învoi niciodată cu acest lucru.

Primul ministru Brătianu se ridică și răspunde, că înțelege prea bine sentimentele patriotismului plin de griji, cari au provocat această interpelare, dar nu este mai puțin adevărat că guvernul se vede nevoit a vedea în ea o dificultate ce i se face, deoarece este adus în situația de-a trebui să răspundă jignind forurile diplomatice. Până acuma Rusia nu și-a manifestat pretențiunile pe cale oficială, ci numai în mod oficial, iar guvernul român a răspuns, firește, că nu va ceda o singură bucată de pământ românesc, nici chiar pentru schimbul cel mai bun! Guvernul român mai speră să convingă pe factorii hotărători ai Rusiei, cât sunt de nedrepte pretențiunile ei; își mai pune nădejdea în Țarul care cu orice prilej a recunoscut și a proslăvit vitejia armatei române.

După cuvântarea primului ministru, deputatul Vernescu propune următoarea mișcare:

„Considerând că integritatea României este garantată de marile puteri,

„Considerând că indeosebi Rusia, prin convențiunea dela 4 Aprilie 1877, a garantat odată mai mult această integritate,

„Considerând că România a îndeplinit cu credință îndatoririle ce i se impuneau prin această convenție, și având deplina convingere

despre înaltul sentiment de dreptate al M. Sale Împăratului Rusiei,

Considerând jertfele mari și jertfele de sânge, pe cari țara le-a săvârșit pentru apărarea pământului stămôșesc și pentru întărirea neatărnării sale,

Considerând că o Românie independentă și omogenă în cuprinsul ei corespunde tot atât de mult interesului vecinilor săi ca și intereselor Europei întregi,

„Adunarea națională declară că este hotărâtă a păstra neatins teritoriul României și a nu îngădui, sub nici un titlu și în schimbul nici unei compensații sau despăgubiri, intrăinarea unei părți a teritoriului național.”

Cetirea mișcării este acoperită de aplause prelungite, ce izbucnesc iarăș și iarăș; cei 93 de deputați prezenți primesc mișcarea într'un singur glas și primul ministru împărtășește Adunării că Senatul s'a alăturat în unanimitate votului Camerei.

— Generalul Ghica depesează din Petersburg, drept rezultat al ultimei sale convorbiri cu prințul Gorceacoff, că Rusia va lua Basarabia în ori ce caz, iar dacă România se va împotrivi, nu-i va da nici o despăgubire teritorială și va pretinde retrocedarea Basarabiei din partea Turciei, pentru că România întreagă, deci și Basarabia, ar face parte integrantă din Turcia! Guvernul rusesc nu dă nici o atenție protestelor

rit. Și după ce trece vijelios pe bietul său Pegasus, care s'a îndopat de data asta pe nerăsuflăte din lăptăna naționalismului maghiar, o ia mai domol încâtva și continuă:

„Se vorbește, că tu l'ai salutat dăunăzi pe eminentul Maniu, — pe care regret a nu-l cunoaște personal, — așa:

— Ei, prietene, vindem acum straietele țăranelui?

Țăranul, și Ungurul, și Românul, n'a așteptat sfârșitul frumoasei politici a tovarășilor tăi: se prăpădește înainte de ce s'ar fi născut, ori se inciripă cu ochi clipitori a moarte, dulci și flămânzi, și emigrează.”

Scrisoarea se termină apoi astfel:

„Tu, desigur, îți culci azi capul de patriot tot atât de trist ca mine, Octavian Goga și ți-ar plăcea să nu trebuie lucrurile deslegate, pentru că aceasta nu e treaba poetului. Crede-mă că te iubesc, iubesc poporul tău sentimental și minunat, îl iubesc întocmai ca pe al meu — și mai las' să scriu ceva aici. Pe Iancu, pe acest tribun strălucitor, poetic, cald și nobil, spre sfârșitul vieții l'a înebunit impasul vieții lui, grozava lui decepție. Luați seama: poate voi legați acum legături cu un cineva, care n'a fost fanatic niciodată și care, în virtutea legilor psihopatiei, nu mai poate să aibă niciodată modalitatea să se înșele, nici să ispășească și, cu atât mai vărtos, să înnebunească?”

Vedem, că poetul Ady aplică conducătorilor noștri aceleași norme de judecată ce se aplică din obicinuință politicianilor maghiari reacționari, reprezentanților lumii feudale ungurești. El n'are de unde să știe că partidul nostru istoric s'a închiegat în semnul celor mai pure principii democratice, în semnul celei mai adânci solidarități cu nevoile poporului nostru. Și nu poate să înțeleagă, în consecință, că noi am fi cei mai fericiți să putem sta de vorbă cu un guvern democratic al acestei țări, care s'ar constitui din elementele cele mai valoroase ale reprezentanților democrației maghiare. Noi trebuie să ne înțelegem cu cei ce dețin azi puterea, pentru că, — și aici e esențialul! — scuturând jugul tendințelor de desnaționalizare violentă și silnică, noi ne vom regăsi într'o situație relativ mai favorabilă, mai propice evoluției demo-

cratice a poporului nostru. Intoleranța de rasă e ghilțul, iar dominația de clasă, fie chiar îmbrăcată în zalele absolutismului, e numai lanțul, care — cine n'ar putea să spună? — a sfârșit totdeauna prin a se sfărâma în bucăți...

Poetul Ady, care a știut să fie în literatură un adevărat Proteu, luând, în îngustul sân de mare al poeziei ungurești, înfățișările cele mai varii ale direcțiilor literare în curs, se împacă atât de anevoie cu lumea aievea — și crede, că dela înălțimea Olimpului închipuit poate să sfarme cu trăsnetul, — atât de formidabil, doamne — al unei scrisori, nici literare nici politice, întocmirile mari ale necesităților istorice.

Dar e totuș bine, că reputații condeiului își aduc tributul în chestiune. Firile mai complexe și mai adânci ale scriitorilor vor întrezeri modalități, vor găsi formulări mai conforme cu viața. Aceste firi pot chiar să toarne cuprins în scheletul soluțiilor diplomatice, pot să insuflă viață organismului contemplat. Numai literatura va sădi în suflete ramura de măslin a unei înțelegeri adevărate. Noi ne-am făcut și în acest punct mai bine datoria: avem mai multe opere traduse din ungurește, decât Ungurii din românește. Ungurii mai înalță și azi ziduri chinezești în fața oricărei pătrunderi a cugetării și sufletului românesc, — ei n'au, prin instinct poate, curajul, liberalismul pe care-l dovedim noi, deși suntem aici un popor mai mic. Și discuția nu poate fi deturnată: nu nevoia de a ne îmbogăți literatura ne-a dictat atitudinea în acest punct, — aveam doar atâtea alte izvoare! Altul e momentul etic — și credem că d. Ady îl va putea înțelege și fără ajutorul nostru... (m.)

Chestia românească în Bucovina.

—Cu privire la un articol al d-lui Aurel Onciul.—

De Theodor Rașcanu, avocat.

Revista ieșană „Viața Românească” a d-lui C. Stere, în numărul 10, pe Octombrie, publică la locul de frunte un articol intitulat „Chestia românească în Bucovina” semnat de d. Aurel

Onciul, deputat român în dieta Bucovinei și șeful partidului democrat și nu d. Onciul valorosul nostru istoric și academician din București.

Prin articolul sus citat, d. Onciul pretinde că „Bucovina nu avea o populație curată românească atunci când a ocupat-o Austria și chiar că „majoritatea populației Bucovinei pe timpul ocupării era de naționalitate ruteană.”

D. Onciul se încearcă să ne dovedească „matematiceste” (deși formula $So = Sf$, nu impresionează Cd nici nu convinge) că populația românească era cu mult inferioară celei rutenene, dar că numai datorită vitalității elementului românesc s'a format un puternic ciment romanizator ce a romanizat Bucovina toată.

Noi, nu putem admite punctul de vedere d-lui Onciul care susține că Bucovina, ruteană dela Vicov la Chiliașeni, a fost romanizată, și merge până acolo cu argumentarea sa ciudată încât afirmă că „înșăș inteligența română din Bucovina este de origine ruteană.”

Nici nu putem fi alături de d-sa, când — nu vrem să cercetăm din ce anume motive — a duce omagii vitalității elementului românesc despre care crede că numai grija progresului economic trebuie să-l preocupe și nici decum apărarea națională. „Combaterea cu orice preț a Rutenilor este superfluă deoarece pe bază evoluției istorice el nu are de fel frică de puterea lor expansivă” spune d. Onciul în „Viața Românească.”

Ciudată teorie! Când toată lumea știe că Bucovina, ciuntită din trupul Moldovei, este romanizată sistematic și elementul românesc desnaționalizat, iată că d. Onciul susține contrariul. Rutenii au fost poporul de băștină și Românii de viguroși ce sunt, au romanizat și desnaționalizat pe Ruteni.

Teoria d-lui Onciul este admisibilă ca contrarie adevărului istoric indiscutabil și ca nefondată.

În adevăr, pe ce se întemeiază d-sa, când afirmă că: „la anexare țara era locuită de trei părți Rusneci și numai o parte Moldoveni?”

Știți pe ce? Pe studiile etnografice tendințioase făcute, de un oarecare Budinsky, ofițer austriac, slav el însuși, la 1783, între Prut și Nistru.

Acel Budinsky deși „a scris cu priință despre Rusneci, a constatat totuș că un sfert din locuitorii șase ani după anexare, vorbește „moldoveneste” între Prut și Nistru” zice ziarul „Viața Nouă” organul politic național popular din Cernăuți, sub titlul „Trădare de Neam” în numărul 103 din 14/27 Decembrie 1913. Și „Viața Nouă” se întreabă unde este azi măcar acel sfert

României, deoarece hotărârea lui este nestrămutată.

Colonelul Arion depeșează din Adrianopol că preliminările păcii s'au încheiat fără de participarea României, în contra tuturor stăruințelor sale; într'un articol se prevede pentru România neatarnarea și o despăgubire considerabilă ce se va stabili într'o conferință la care vor putea participa și Românii.

27 Ianuarie (8 Februarie). Bălăceanu, agentul diplomatic al României la Viena, depeșează că votul camerei a făcut o impresie adâncă și în sferele diplomatice și în opinia publică.

Reprezentantul Austriei la București a declarat guvernului român că Austro-Ungaria nu poate îngădui României anexarea Vidinului. Ministrul de externe Cogălniceanu a răspuns, trimițând la Viena asigurările cele mai precise: România nu se gândește să anexeze Vidinul, ci dorește a-l ține ocupat numai până la încheierea păcii, drept cheazășie pentru plata despăgubirii de război.

28 Ianuarie (9 Februarie). Generalul Ghica raportează din Petersburg, că votul camerei române a supărat rău guvernul imperial.

La Viena, precum scrie Bălăceanu, s'a crezut din greșală că Rusia ar vrea să îmbrace României Vidinul și împrejurimile ca despăgubire pentru Basarabia.

Domnitorul trimite împăratului german scrisoarea următoare:

„Plin de încredere mă adresez Majestății Voastre în clipa când, după un crunt război, încep negocierile de pace și când se ridică pentru noi o chestiune foarte grea, pe care nu mai credeam cu puțință s'o vedem ivindu-se după intrarea armatei mele în Bulgaria.

„Tratatul ce regulează trecerea armatei rusești prin România, ne garantează integritatea teritoriului nostru. Era singurul lucru pe care-l ceream Rusiei, pe când țara întreagă își încorda toate puterile ca să înlesnească înaintarea și operațiunile armatei rusești.

„De aceea n'a fost mică surprinderea noastră, când generalul Ignatiev, în trecerea sa prin București, ne-a cerut pe față să ne gândim la retrocedarea celor trei județe basarabene, în schimbul unei compensații pe malul drept al Dunării. Într'o scrisoare ce mi-a înmănat din ordinul împăratului Alexandru, chestiunea nu-i atinsă de-a dreptul, ci se indică numai în termeni generali regularea diferitelor chestiuni. Am atras luarea aminte a generalului Ignatiev asupra dificultăților mari ce-ar întâmpina în țară o rectificare de frontieră și în același timp am scris împăratului Alexandru, care niciodată nu mi-a vorbit de această chestiune, rugându-l ca guvernul său să găsească o soluțiune ce n'ar jigni prea mult opinia publică.

„Îndrăznesc a mădăjdui că M. Voastră nu mă va lipsi de sprijinul Său călduros în acest moment critic; căci nu pot ascunde M. Voastre că fierberea, provocată de pretențiunea Rusiei,

este foarte mare și numai anevoc pot opri surditățile înfierbântate să nu se dedea la manifestări și acte violente. Au și început să s'auzească imputări, de ce guvernul meu n'a cerut Rusiei a doua oară, la trecerea Dunării, integritatea teritoriului nostru. Dar atuncea am crezut, că este mai cavalesc a intra în acțiune fără nicio condiție și a nu mă folosi de momentul, că norocul era neprielnic armelor rusești, spre a mă deda la un asemenea târg.

„Astăzi, ca și atunci, mă încred cu tărie caracterul nobil al împăratului Alexandru, va renunța la o idee, care va aduce Rusiei puțin folos, iar pe mine și țara mea ne va pune în situațiunea cea mai penibilă.

„Rog pe M. Voastră să binevoiască a mă deca cu indulgență, dacă am îndrăznit a mă adresa către M. Voastră în această chestiune prea delicată; dar socot ca o datorie a mea față de țară tot ceea ce ar putea înlesni stăruința și interesul țării.”

2/ 14 Februarie. Ministrul de externe Cogălniceanu comunică domnitorului cuprinsul unor negocieri diplomatice, pe cari le-a trimis marilor puteri și Maltei Porții pentru recunoașterea independenței române.

Adresându-se marilor puteri, România îndăduiește că, după ce și-a pecetluit cu armă în mâni independența proclamată în Mai 1878, va fi socotită demnă să intre în marea familie europeană. De aceea România așteaptă din partea marilor puteri a fi pusă în situația de a

Moldoveni? Și tot ea spune că s'au rutenizat și numai numele le-au rămas. (Cf. „Viața Nouă” Nr. 103 art. Trădare de neam). ”

De ce nu vorbește un cuvânt d. Onciul despre rapoartele generalilor Spleny și Enzenberg cari pomenesc mereu numai de moldoveni iar despre ruteni vorbesc în treacăt? De ce nu spune nimic despre emigrarea a vr'o 6000 de familii românești pe la 1777 din Ardeal în Bucovina?

De ce nu aminteste nimic despre rutenizarea completă a răzeșiunii românești cât și a celor mai multe sate românești, nici despre emigrarea în masse a Rusneșilor din Galiția îndată după anexare; se întreabă cu drept cuvânt „Viața Nouă”?

Rău face „Viața Românească” adăpostind în coloanele sale asemenea erezii, pe cari tocmai — ca îndrumătoare a culturii românești — avea datoria să le denunțe tuturor Românilor din Regat.

Să se știe bine, și în Bucovina și în Transilvania, că niciodată, noi, cei din România liberă, nu ne vom înfrăți cu acei cari — deși români — împotriva intereselor neamului — din cine știe ce motive — ar întinde mâna dușmanului secular.

Pe cine interesează persoana și politica dlui Aurel Onciul să cetească numărul amintit, al ziarului „Viața Nouă” cât și articolul consacrat dlui Onciul de către ziarul Vienei „Arbeiter Zeitung” din 31 Decembrie a. c. Nr. 256 în pag. 8, și vor judeca singuri.

Timpul și spațiul împiedecându-ne de a reproduce aici în întregime ambele articole, ne mărginim să atragem numai atenția opiniei publice românești din țară să nu se lase indusă în eroare de spusele dlui Onciul cumcă Românii o duc foarte bine în Bucovina și că ei înghit pe Ruteni.

Și nu, fără o dureroasă strângere de inimă, am văzut cum un român din Bucovina — prin organul unei mari reviste românești — dă neamului său lovituri de topor, tocmai în locul unde-l doare mai mult și tocmai în momentul când și dușmanul îl lovește.

Să nu se aștepte dară niciodată d. Onciul că va putea fi ecorul glasului îndurerat al Românilor de dincolo.

Presa fraților din România și declarațiile contelui Tisza despre legea naționalităților. Confratele „Minerva” din București comentând într'un prim articol declarațiile primului ministru ungar cont. Șt. Tisza făcute în camera un-

gară despre legea naționalităților scrie, între altele următoarele:

„...In discuțiunile între contele Șt. Tisza și fruntașii Românilor din regatul ungar nu mai putea fi vorba de concesiuni în înțelesul adevărat.

Românii au și astăzi drepturile, cari li-au fost acordate prin diplomele împărătești și asigurate prin legea pentru egala îndreptățire, care n'a fost abrogată și nici nu are să fie abrogată câtă vreme tronul regatului ungar e ocupat de Habsburgi, iar modificată prin legi ulterioare nu poate să fie — căci e lege constituțională. Vorba era deci, că guvernul ungar să dea garanții suficiente, că în viitor legea aceasta va fi aplicată cu bunăcredință, iar Românii să iee în schimb angajamentul de a susține alături de Maghiarii statul ungar. Dacă mulțimea cea mare a Românilor va găsi, că garanțiile date de guvernul ungar nu sunt suficiente, încercările făcute spre a restabili buna înțelegere între Maghiari și Români sunt și vor rămânea zadarnice.

Ne pomenim acum, că contele Tisza face declarațiunea, că legea pentru egala îndreptățire a naționalităților a fost într'unele amănunte ale ei modificată, iar într'altele e inaplicabilă.

Modificată nu putea să fie, căci dela 1868 încoace n'a putut să fie creată în Ungaria nici o lege, care e în contradicție cu legile fundamentale ale statului ungar și una din aceste e și legea pentru egala îndreptățire. Au fost create numai legi, cari în urma unei interpretări făcute cu rea credință par a le da Maghiarilor și drepturi, ce în adevăr nu li se cuvin. Încă mai puțin poate să fie inaplicabilă o lege, care ani de zile de-a rândul a fost aplicată în toate amănuntele ei.

Și dacă ar fi adevărat ceea ce a zis contele Ștefan Tisza, ce fel de stat e statul ungar, care are legi constituționale, pe cari nu e în stare nici să le aplice, nici să le abroge? Ce garanții de legalitate poate să ne dea? — ce încredere poate să ne inspire un asemenea stat!

Dună toate semnele contelui Ștefan Tisza, dânduși seama despre marea primeidie, de care e amenintat statul ungar în urma abuzului de putere al guvernelor lui, ar voi să facă revizuirea legii dela 1868, ceea ce numai cu învoirea Românilor ar fi cu putință. Vorba ar fi, că Români să renunțe de bună voie la unele dintre drepturile, cari le-au fost asigurate prin legea după năvrea contelui Ștefan Tisza și astfel „modificată” și în parte „inaplicabilă” pentru ca altele din acele drepturi să le fie garantate.

Se înșală cei ce vor fi crezând, că o ase-

menea chiar și numai parțială renunțare e cu putință: nu sunt Românii din zilele noastre oameni, cari renunță la drepturi odată câștigate și dacă așa înțelege primul ministru al Ungariei împăcarea, teamă ni-e, ca nu buna înțelegere, și pacifica lucrare împreună va urma, ci o încă mai înverșunată luptă, în care Maghiarii pot să piardă mai mult decât Românii”.

Alegerile parlamentare în România. Din București ni se comunică data viitoarelor alegeri generale cari se vor efectua în ordinea următoare:

Camera, colegiul I la 2 Februarie v., al doilea la 4 Februarie v., și al treilea la 6 Februarie v.

Alegerea delegaților la 28 Ianuarie.

Senat: col. I la 8 Februarie v., al II-lea la 10 Februarie v.; senatul universitar la 13 Februarie v.

Fortificarea graniței Hertegovinei. Ministrul de războiu al monarhiei va cere delegațiilor un credit de 70 milioane coroane pentru fortificarea graniței de sud a Hertegovinei. Planul nouilor fortificații a și fost întocmit. Fortificațiile se vor construi pe linia Visegrad, Dolna-Tuzla-Orenza.

Declarațiile d-lui Filipescu

Ziarul „Pester Lloyd” publică în numărul de azi un prim-articol pe care — spune — îl primește din Viena. Dăm la acest loc în rezumat câteva pasaje:

Uricioasa manieră de care se folosește fostul ministru în cabinetul Maiorescu, acum într'un interview cu corespondentul ziarului „Az Est” a putut surprinde unele cercuri ale monarhiei, nu doar prin originalitatea ei, ci prin personalitatea autorului. Domnul Filipescu care de altcum e prețuit în București ca un cap istet, de astădată nu și-a prea încordat talentul de invenție și notele vechi, de cari s'a folosit, sunt prin un oarecare tact nițel îmbogățite. Toate acestea le-am auzit deja de mult și des și tot așa de des au fost răpuse cu argumente nerăsturnabile. Câtă vreme a fost la conducere guvernul Maiorescu, contrarii lui instrunau mereu povestea despre neîndestulitorul sprijin ce l'a dat Austria României. Acum se vede, că d. Filipescu — presupunem — din declarațiile publicate, de asemenea nu e destul de bine informat. Căci dacă lucrurile s'ar fi întâmplat de fapt așa, cum vrea să le prezinte d. Filipescu, ar fi fost imposibil ca d. Maiorescu să fi dat la cameră acele lămuriri la

putea îndeplini misiunea ei la Dunărea de jos. Guvernul român mai cere puterilor să admită la viitoarea conferință un delegat român, care să poată reprezenta în fața areopagului european noile necesități ale României, ivite pe urma prefacerilor politice.

Nota trimisă la Constantinopol exprimă dorința guvernului român de a restabili raporturile prietenești cu Poarta; făcând o scurtă reprivere asupra cauzelor ce-au împins România la războiu, nota vorbește cu elogii despre eroismul și patriotismul dovedit de ambele părți și arată că pe deoparte România, ajunsă la o viață de sine stătătoare, trebuia în mod fatal să-și desfacă legăturile de vasalitate, iar de altă parte recunoașterea spontană de către Turci a independenței române ce există de fapt ar putea oreia între Turcia și România legături mai puternice și mai prețioase decât acelea cari s'au rupt acum și cari au intrat în domeniul trecutului.

— Cogălniceanu a mai trimis un lung răspuns la scrisoarea adusă de contele Ignatiev din partea prințului Gorceacoff: Ministrul de externe explică întârzierea răspunsului prin faptul că a trebuit să aștepte, până ce au vorbit puterile competente ale statului, cari singure pot călăuzi un guvern în împrejurări atât de grele. Apoi urmează astfel: „Deși neatârănarea țării noastre n'a dobândit încă consacrară Europei, noi ne-am dat seama, cu acel sentiment profund al demnității unui popor conștient de sine, că nici o parte a pământului proclamat astăzi neatâr-

nător n'ar putea fi smuls mâne din patrimoniul nostru, cu consimțământul națiunii.

„Dealtime între propunerile contelui Ignatiev au fost prezentate într'o formă atât de neobișnuită, încât noi toți, Domnitor, miniștri și națiune, am fost ca și trăzniți de-o dureroasă uimire.

„Nimeni nu se gândea că România, în schimbul serviciilor, sfertărilor și suferințelor sale, va câștiga... pierderea unei părți din teritoriul său, că sporeia cu drept cuvânt nădăduită se va preface într'o sfâșiere, iar meritata răsplată se va preschimba brusc într'un sacrificiu crunt.

„Imi aduc aminte și recunosc, că la începutul războiului, înainte ca noi să fim fost chemați la un concurs militar efectiv, Alteta Voastră mi-ați vorbit în termeni generali de-o retrocedare a Basarabiei. Dar Alteta Voastră își va aminti, ca și mine, că nici n'ați pus chestiunea, pentru că nu mi-ați cerut un răspuns. Această idee, asupra căreia A. Voastră n'ați insistat, putea trece astfel ca o simplă vorbă aruncată, ca una din miile de ipoteze ce se ivesc și cad, nasc și mor în cuprinsul unei convorbiri.

„De atunci, timp de șase luni cât ați stat în București, orice aluzie la acest subiect a fost evitată și A. Voastră n'a mai spus un singur cuvânt în această privință, nici către Domnitor, nici către miniștri, nici către oamenii politici cari, fără a se ocupa de afaceri în mod activ pentru moment, totuși se preocupă de ele întotdeauna.”

Cogălniceanu mai pomeneste de făgăduielile pe cari împăratul și Marele Duce Nicolae le-au făcut atât de des, la cartierul general, pentru viitorul României, recunoscând și mărturisind în mod oficial situațiunea ei de stat beligerant și aliat; aminteste deasemenea cuvintele generoase pe cari i le-a adresat împăratul la Iași, chiar în clipa plecării Sale din România: că Români vor putea să se razime și în viitor, cu orice prilej, pe simpatia Sa și pe sprijinul Său puternic!

Apoi cât de grozavă a fost deșteptarea! După visurile cele mai frumoase, România fu dată cu totul la o parte, în ziua socotelilor! Nefiind admisă la tratativele din Cazanlâc, ci trimisă la Petersburg, apoi dela Petersburg drept mângâiere la generalul Ignatiev, ea putu să-și audă în sfârșit soarta din gura acestuia, și opinia publică revoltată izbucni într'o violență și dreaptă mânie, iar toate partidele se uniră, ca să respingă într'un singur glas propunerile Rusiei!

Scrisoarea lui Cogălniceanu se încheie cu rugămintea ca votul camerelor — care n'are nevoie de nici un fel de justificare, fiind îndreptățit — să nu fie luat ca o manifestare dușmănoasă Rusiei sau ca o lipsă de respect pentru persoana M. Sale împăratului: „Atitudinea noastră din trecut garantează îndeajuns realitatea sentimentelor ce nutrim pentru marea împărăție și pentru marimismul Liberator al Răsăritului creștin! Noi ne-am arătat și rămânem aliați credincioși și loiali!”

criticile, în special ale dlor Ionel Grădișteanu și D. Comșa, cari au atacat vehement atitudinea monarhiei.

Impotriva dlui Filipescu aducem ca dovadă conținutul „Cărții verzi” și declarații făcute de contele Berchtold în delegații.

Din documentele unite în „Cartea verde” și din declarațiile ambilor bărbați de stat iese clar la iveală, că România nu s'a îndoit nici când de sprijinul Austriei. Acest fapt nerăsturnabil le spulberă pe toate celelalte. Rolul ce l'a jucat Austro-Ungaria față de România va deveni din ce în ce mai clar și a-l tulbura prin denaturări, ar putea deveni cu timpul o grea afacere(?) Îndoiala în aceste chestii, arată îndeajuns cât de puternică a fost nervozitatea în timpul crizei nu numai în România, și mai este și astăzi.

D. Filipescu e un politician dimisionat, care ca descoperitor de pretinse secrete de stat vrea să impună contemporanilor săi.

Spune apoi autorul numitului articol, că în tot timpul crizei România a știut intențiile Austro-Ungariei având reprezentantul ei la Viena și Austro-Ungaria având deasemenea reprezentant la București. D. Maiorescu a vorbit la cameră despre loialitate Austro-Ungariei în tot conflictul balcanic. Fabula cu consiliul de miniștri convocat la inițiativa sa — spune numitul ziar — va face d. Filipescu puțin efect. Nu va face efect, pentru că după spusele dsale România numai a întrebât dacă Austro-Ungaria e pentru pretențiile maximale ale ei, câtă vreme e lucru știut de toți că pe vremea aceea Austro-Ungaria, ca în tot timpul, a fost pentru cererile maximale ale României. Să știe apoi că la conferința din Petersburg pretențiile mărite ale României având sprijinul Austro-Ungariei și opoziția tuturor puterilor nu s'au putut împlini așa precum se dorea. Ziarul laudă înțelepciunea regelui Carol și a cabinetului Maiorescu cari au știut prețui atitudinea Austro-Ungariei.

Pe coarda asta scuză și apără numitul ziar, toată atitudinea Austro-Ungariei, în ce privește conferința dela Londra și furnizarea de arme pentru Bulgaria. Când ajunge la tratativele contelui Tisza cu Românii din Ungaria, — se vede că-l cam doare — la obicinuitele poze de dominație absolută și de mândrie fără temeiu.

Francheta și demnitatea declarațiilor dlui Filipescu a făcut mult sânge rău în cercurile înalte austro-ungare ori cât ar încerca ei să facă față dulce ori indiferentă. I-a isbit mai ales tonul dela egal la egal cu care i-a onorat d. Filipescu.

De ce a căzut guvernul Maiorescu!

Minciunile ziarului Az Est.

Iarăș contele Andrassy.

Arad, 27 Ianuarie.

Ziarele ungurești sunt alarmate de declarațiile dlor Czernin, Tache Ionescu și Filipescu. Prin prizma șovinismului proiectează cai verzi pe pereți, și aduc pe toți idollii imperialismului maghiar să le spună câte o vorbă cuminte de îmbărbătare. Vor să alunge din urechile lor cuvintele: „pactul trebuie să se facă, la contrariu nici să nu ne gândim”, cuvinte cari, chiar dacă nu s'ar fi spus în felul acesta, au însemnătate căci ele trec în lume din o foaie ungurească... Dar sentinelele neadormite, păzitorii, și făuritorii opiniei publice maghiare, ziarele, nu rămân la constatări și la părerile altora; știu și ele că trebuie aprins fitilul când numai se poate. „Dacă nu e în ce

să explodăm, vom face cel puțin fum, de care să nu vadă ai noștri ce se petrece în vecini.”

Un corespondent al ziarului *Az Est*, — cel cu multe taine senzaționale, — vine acum cu o informație: *De ce a căzut cabinetul Maiorescu?*

Describe cum a fost primit noul cabinet simpatia cabinetului Maiorescu, și ca să-și afirme mirarea asupra demisiei guvernului conservator îndrugă câteva miraculozități, caracteristice altcum pentru ziarul în care apar. Maiorescu a trebuit să-și prezinte demisia fiindcă „România e țara cea mai feudală din Europa” și guvernul conservator, de teama că liberalii lui Brătianu vor lua în programul lor votul universal și exproprierea marilor latifundii, au abdicat înainte de vreme, așa încât liberalii să ajungă la putere înainte de a avea un program dat în publicitate. Spune mai departe că aceasta mișcare preventivă a guvernului conservator e fără păreche în istoria parlamentelor, și arată că tot ce se face în România se face în interesul marilor proprietari.

În fine, ori cine vede prin sticla ochelariilor proprii. Corespondentul ziarului *Az Est* vede lucrurile din România în culoarea celor dela noi. Își poate închipui că un partid cu un trecut cum este cel liberal din România se trezește la guvern fără să aibă un program stabilit, și că oamenii politici ai țării se joacă de a trage pe sfoară țara... Credem că ziaristii cari pot scrie atfel de bazaconii nu sunt sinceri. Ei vor avea un plan de bătaie: ponegrirea țării vecine, să facă fum aici la noi, să nu vedem ce se petrece dincolo de hotare, și prin legarea aceasta la ochi să mângâie opinia publică alarmată. Bieții struți!...

Declarațiile contelui Iuliu Andrassy.

Un colaborator al ziarului „*Az Est*” a solicitat azi părerea contelui *Iuliu Andrassy* asupra interviurilor pe cari corespondentul din București al acestui ziar le-a avut cu ambasadorul austro-ungar la București, contele *Ottokar Czernin*, și cu fostii miniștri români *dnii Take Ionescu și Nicu Filipescu*.

Contele *Iuliu Andrassy* a declarat cu acest prilej următoarele:

— *Îți ierbe sângele când citești declarațiile pe cari conducătorii politicii din România le-au făcut acum în urmă despre tratativele de pace. Toate aceste declarații autentice și cari concordă în întregime, îmi confirmă impresia pe care au deșteptat-o în mine nefericitele tratative.*

Noi numai în acel caz putem avea încredere în alianța României, *dacă România își va face neatârnată atitudinea în politica externă de către dorința Românilor din Ungaria și de către predispoziția partidelor naționaliste, după cum și noi ne-am despărțit-o de către predispoziția Ciangăilor și a Maghiarilor din România.*

Intr'adevăr și se răsvrătește sângele când vezi că în vreme ce armata consumă zeci de milioane, cu sânge din sângele nostru și cu carne din carnea noastră trebuie să plătim prietenia statelor mai mici decât noi, ba încă suntem condamnați să suferim și umilirea că un vecin mai mic să aibă influență hotărâtoare asupra politicii interne a unei mari puteri.

Crâncenă ură dogorește pieptul strășnicului conte!

Insemnătatea cuvântului „Dunăre”.

De Dr. Al. Tălășescu.

Dunărea a fost întotdeauna așa de intim amestecată cu sudoarea, cu lacrimile și cu sângele neamului românesc, încât viața noastră poate fi cu drept cuvânt identificată cu cea a ei.

Totuș ceva ne oprește pe malurile ei. Ni se pare străin numele ei: *Dunăre!* La auz cuvântul sună bine, destul de românește, dar la înțeles devine misterios, nedeslușit.

Dacă însă ne dăm puțină stăruință ca să-l pătrundem mai cu amăruntul, să-l descoasem și să-l analizăm, vom putea ajunge la rezultate surprinzătoare; vom putea constata și aici, că numiri, în aparență streine la înțeles, sunt chiar românești, adevărat românești, dar de o românească foarte veche, de vechimea poveștilor.

Pentru ca să putem înțelege limba străveche, care ne este transmisă prin numele râurilor și a munților noștri, trebuie să le punem pe acestea în comparațiune cu cuvintele limbei noastre rămase încă în forma arhaică. Mai trebuie să știm, că existența neamului românesc de azi a primit, ce e drept, acum două mii de ani o nouă viață prin alțiura nobilei vite latine în tulpina străveche dacică, dar ceea ce nu toți Românii au pătruns cu cugetul, este faptul cert, de cea mai mare însemnătate, anume că neamul românesc și cel *dac* este unul și același, deoarece chiar și latinii (*lătânii cei vechi*) se trăgeau din o tulpină străbună cu cea a dacilor, din pelagii protolatini și că leagănul civilizațiunii europene, antehomerice, a fost în Dacia preistorică în centrul Marelui Imperiu Pelsag.

Așezându-ne pe această bază, foarte solidă în materia ei și înălțătoare în esența ei, vom putea foarte lesne deslega enigma limbei dace, a limbei pe care toți o cred dispărută, fără urme, ca pe o malucă. Realitatea este că ea n'a dispărut deloc, ci din contră ea există și azi în continuitate, schimbându-se pe ici pe colo, în limba poporului nostru, sub o formă arhaică latină, cărei N. Densușianu i-a dat numirea semnificativă de *protolatină*.

Aici zace enigma limbei dace și tot de aci rezultă greșala credinței de a pretinde că în limba noastră cuvintele de origină latină s'au selbătedit în pronunțare prin introducerea în ea, dela slavă, a sunetelor *ă și â* (i). Adevărul e că aceste sunete sunt moștenire protolatină.

Deosebirea între noi și celelalte popoare neolatine reiese din împrejurarea că înrăurirea politică fiind de prea scurtă durată, biserica slavă a putut cuceri mai ușor sufletele noastre creștine și prin aceasta cultură străină a curmat ori ce avânt național.

Astfel a putut rămânea caracterul protolatin al limbei noastre în ființă până în zilele noastre, pe când Gallii, Iberii și Italii urmând și după căderea Imperiului Roman a fi sub înfrurirea culturii latine prin biserică și școală, limbile neolatine au primit un lustru deosebit, pe când noi am rămas izolați de ei prin stratul gros de germani, slavii și de unguri. Limba noastră a rămas în formă mai arhaică.

Cu toate acestea, dacă căutăm bine, vom putea descoperi și în limbile neolatine, în special în cea franceză, cicatrice vizibile ale barbarismelor protolatine cu totul asemuitoare cu celea din limba noastră.

Această cestiune însă este de domeniul vast al filologiei, deci nu o pot desvolta aici. Am amintit-o numai spre a releva faptul, că limbile neolatine, afară de cea italiană, au un stat protolatin în însăș pronunțarea lor, așa că pe fonetica limbei putem pune un temeiu foarte solid, cu mult mai solid decât pe cea a etimologiei scrise, întrucât până acum nu există litere exacte și comune limbilor pentru exprimarea tuturor sunetelor.

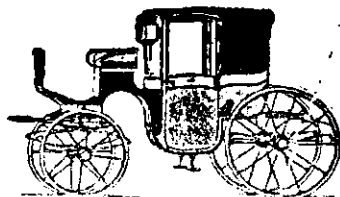
În limba slavă există un alfabet mai complet care în aparență satisface și fonetica limbei no-

Ka 12.

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară cu putere electrică TEMESVÁR-GYÁRVÁROS, Haromkiraly-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustrat și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Cară funebre, felurite căruțe „landaner” cu prețuri moderate

ori câte sacrificii va cere țării, țara va fi datoare să i le dea necondiționat”.

Roma. — Reprezentanții marilor puteri proiectează o intervenție la Atena și Constantinopol. Marile înarmări ale Turciei și Greciei au fost o surprindere pentru puteri, cari se tem de un atac neașteptat al Turciei împotriva Greciei. Din această cauză, puterile vor interveni la Atena și Constantinopol spre a sfătui cabinetele respective să încredințeze puterilor rezolvarea chestiunilor în litigiu. Puterile promet că vor face tot posibilul spre a satisface ambele părți.

Berlin. — „Presszentrale” află din Atena: Cercurile oficiale urmăresc cu neliniște crescândă mișcarea trupelor turcești din Asia. Numărul trupelor concentrate pe litoral crește în fiecare zi.

Constantinopol. — În ultimul moment află că trupele turcești din Asia mică sunt concentrate în număr considerabil pe litoralul european. Mari mișcări de trupe se fac spre granițele turcești. În oraș, știrea aceasta a produs o fierbere imensă.

Salonic. — Turcia face pregătiri militare și în Europa. De aci se deduce că s'a stabilit o înțelegere între Turcia și Bulgaria. Mai mulți ofițeri turci fac studii topografice lângă Gumulajina și Dedegaci fără ca autoritățile bulgare să facă vre-o observație. Prima divizie bulgară a ocupat poziție la Strumița lângă granița sârbească.

Cronica externă.

Înțelegere turco-bulgară pentru o răscăală în Macedonia. Bulgarii și Turcii, în speranță că pot corege soarta, după informațiile ce sosesc la Belgrad, se pregătesc să dea o lovitură mare la primăvară.

In acest scop ni se afirmă din sursa cea mai autorizată că dintre comitetul junilor Turci, azi la putere în Turcia, și comitetul revoluționar bulgar din Sofia, care și are ramificațiuni adânci în sânul actualului guvern bulgar, s'ar fi stabilit o înțelegere secretă pentru o acțiune comună în Macedonia.

Această înțelegere s'ar fi stabilit acum o lună de zile. Tratatивele au avut loc, într-o localitate, aproape de Adrianopol și la ele ar fi participat între alții, general Savoff, Ghendief și Liapcef, din partea Bulgarilor, Talaat-bey, Enver-bey și fostul ministru de război Izet-pașa, din partea turcilor.

Se afirmă că la această întrunire secretă ar fi luat parte și câțiva albanezi mohamedani, aflați în Constantinople cari nu acceptă candidatura unui principe creștin și ar dori ca Albania să-și păstreze și pe viitor, legăturile ei cu Turcia.

Baza tratativelor era ideea autonomiei Macedoniei. Toți delegații au acceptat hotărârea de a lucra de comun acord pentru a provoca turburări de natură a pune din nou pe tapet chestiunea macedoneană. În acest scop s'a hotărât să se formeze bande numeroase, bine organizate de revoluționari cari, la primăvară să pătrundă în același timp în teritoriile ocupate de Greci și Sârbi și să comită o serie de atentate împotriva băncilor și a consulatelor străine.

Pentru înarmarea acestor bande cu material explozibil pentru fabricarea bombelor, s'a înființat în orașul Xanthi o fabrică de explozibile.

Organizația revoluționară macedoneană a comandat un număr de 50.000 bombe.

Pe de altă parte, la Sofia, șefii de bandă au fost convocați într-o conferință secretă pentru a se sfătui asupra unui plan de invazie colectivă din Turcia, Bulgaria și Albania.

Pentru ca această invazie să poată reuși s'a hotărât ca cea mai mare parte a bandelor să fie organizate în Albania și de acolo să pătrundă pe teritoriul sârbesc și grecesc.

În acest scop un mare număr de ofițeri bulgari și turci au și plecat în Albania, unde, cu concursul guvernului provizoriu, s'au și insta-

lat în orașele dela frontiera sârbo-greacă unde înscrie de pe acum pe viitorii revoluționari.

Pentru a pregăti spiritele cu ideea că un nou război va izbucni la primăvară, cu scopul de a obține autonomia Macedoniei, agenții ai comitetului bulgar au pătruns în Macedonia unde distribuiesc un manifest revoluționar.

Asemenea agenți au fost arestați în mai multe sate din vilaetul Ghevgheli și manifestele au fost confiscate.

Paralel cu această acțiune Bulgaria și Turcia se pregătesc să profite de noile încurcături din primăvară pentru a declara războiul Greciei și Serbiei.

Ei au convingerea că România căpătând frontiera cerută la sud, nu se vor mai amesteca, lăsând pe cele două țări pe seama lor.

Teama unui război între Rusia și Suedia. Se anunță din Petersburg: Relațiunile dintre Rusia și Suedia au devenit foarte încordate. Guvernul Suediei deduce din măsurile pe cari Rusia le-a luat în Finlanda că voește să întreprindă o acțiune contra Suediei. La Stadehalm persistă convingerea că Rusia voește să provoace un război cu Suedia.

Față de aceasta ziarurile din Petersburg afirmă că înarmările statelor din peninsula scandinavă sunt îndreptate contra Rusiei și că la Stockholm s'ar fi hotărât războiul contra Rusiei.

INFORMAȚIUNI

Arad, 27 Ianuarie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: ger, zăpadă.

Prognostic telegrafic: ger, zăpadă.

Temperatura la amiază a fost: — 7.8 C.

Înaltă distincție pentru Delcassé. Tarul Rusiei i-a conferit ambasadorului francez Delcassé ordul Sfântului Andrei pentru a consolida și mai mult alianța francezo-rusă. Ministrul de externe Sasonow i-a dat ambasadorului francez din Petersburg insigniile ordului pentru a i-le preda personal lui Delcassé.

Neînțelegeri între generalul Liman și Enver Pașa. Din Paris se anunță: Unele ziare de dimineață publică o telegramă din Constantinopol, după care generalul Liman von Sanders ar fi declarat că părăsește capitala Turciei din cauza unor neînțelegeri, datorite caracterului autoritar al ministrului de război Enver pașa. Confirmarea acestei știri lipsește încă.

Fostul ministru de finanțe Djavid pașa, care a sosit la Paris în vederea contractării noului împrumut, a declarat unor ziaristi că nu are cunoștință despre pretinse neînțelegeri ce ar exista între generalul von Sanders și Enver pașa.

La ce an s'a născut Christos? Se știe că creștinii socotesc timpul dela nașterea lui Christos. În jurul Nașterii Mântuitorului s'au făcut însă și se fac diferite comentarii. Cunoscutul astronom francez Flammarion a publicat în numărul de Crăciun al ziarului „New-York Herald” un articol, în care dovedește cu documente istorice că Christos s'a născut acum 1917 ani, iar nu 1913. Articolul acesta a făcut mare senzație în cercurile științifice.

La Academia franceză va avea loc, în cursul săptămânii viitoare, recepțiunea noului membru, filosoful E. Boutroux, căruia îi va adresa sacramentalul discurs de bună primire Paul Bourget, teoreticianul tradiționalismului și conservatismului francez.

Interesantă e în această recepție atitudinea acestui teoretician al trecutului față de seninul cugetător care n'a cunoscut niciodată îngrădirile religioase și naționale. De aceea săptămâna care vine a și fost botezată, de către Parizieni, săptămâna Bourget.

Apropiata demisie a ministrului de externe german. „Die Post” anunță că ministrul coloniilor, Solt și-a întrerupt pe neașteptate concediul. Acest fapt se pune în legătură cu apropiata demisie a ministrului de externe Jagov, al cărui urmaș ar fi d. Solt.

Un poet despre alții. Din „Convorbirile cu Goethe” pe care unul din prietenii săi, I. P. Eckerman, le-a avut în anul din urmă a vieții sale, extragem câteva păreri ale poetului filosof din Weimar consacrate marilor poeți și scriitorii de pe vremuri — părerii în care marele Goethe fixează opera sau personalitatea acelor pe cari îi judecă:

— Lessing era înțelepciunea cea mai înaltă și numai o asemenea înțelepciune îl putea pricepe. Pentru cei cari nu erau de puterea sa, era periculos.

— Kant este filosoful cel mai preferabil, fără îndoială. El este acela ale căruia învățături s'au adeverit mereu și cari au pătruns mai adânc în cultura noastră.

— Shakespeare, despre care nu se poate vorbi pe scurt, ne oferă mere de aur pe farfurioare de argint. El e foarte vag și foarte puternic. O natură productivă n'ar trebui să cetească decât o singură operă de-a sa pe an, dacă nu vrea să se epuizeze. Shakespeare nu este un dramaturg, un poet al scenei. La scenă el nu s'a gândit; ea era prea mică pentru dânsul, pentru spiritul său. Chiar și perspectiva întregii lumi îl era prea strâmtă.

— Molière e atât de mare încât te uimește din nou de câteori îl recitești. El e pentru ei; operele sale tind spre tragic, sunt aprehensive și nimeni n'are curajul să-l imite. „Avarul” său, în care pietatea ridică greutatea dintre tată și fiu, e măreț și tragic în senzul cel mai profund.

— Calderon este acea genialitate care posedă totodată cea mai mare înțelepciune.

— Byron este mare numai când concepe; de îndată ce reflectă devine copil.

— Hugo este un talent frumos dar în totul prins în direcțiunea romantismului, din care cauză a atins pe lângă tot ce e frumos și părțile cele mai urite și mai insuportabile din viață. Când am cetit „Notre-Dame de Paris” n'am mai avut răbdarea de a suporta toate chinurile ce mi le-a adus această lectură. E cartea cea mai scârboasă ce s'a scris vre-odată! Personagiile sale nu sunt din carne și oase, ci simple păpuși pe care le joacă după cum are intențiunea de a produce efectele.

— Carlyle e o putere morală de mare însemnătate.

— Manzoni n'are alt defect decât acela că nu știe ce poet este și ce drepturi îi revin din această cauză.

— Stendhal este prea romantic acolo când e vorba să exprime caracterul femeilor. Totuși scrierile sale denotă un puternic spirit de observație și o pătrundere psihologică așa că i se iartă unele imposibilități de detaliu.

Din Macedonia. Ambulanțele grecești și răniții. Avântul Grecilor făcu multe victime. Fiecare regiment a avut un sfert din efectivul său scos din luptă. Printre răniți, o treime erau la brațul stâng adevărat la acela care ține pușca înainte. Mulți erau răniți la cap. Soldații greci au un mic chipiu moale, la fel cu cel francez numai că e de culoare galbuie la fel cu hainele. Când Detaile a propus cascheta, lipsa de estetică, „ca un pompier” a stârnit strigăte grozave. Și cu toate acestea chestiunea ar mai trebui discutată, căci protecțiunea capului contra gloanțelor e indispensabilă.

Organizarea ambulanțelor grecești mi-a părut foarte satisfăcătoare. Erau posturi de ajutoare, după primele pansamente, așa că răniții nu erau nevoiți să se transporte prea departe cum se obișnuia la Bulgari în Tracia sau cum cere sistemul germano-austriac. Cei mai puțin răniți, după ce li se schimbau pansamentele, formau altă etapă, găseau alte ambulante cu cari erau scoși din defileurile Kresnei, apoi cu automobilul duși la gara Demir-Vessar, de unde cu trenul porneau la Salonic. Dela linia de luptă la posturile de ajutor erau duși de brancardieri, de acolo la ambulante pe măgari, cai, catări, cari făceau serviciul de reimprespătare și transportau răniții. Toate acestea se îndeplineau cu multă ordine și primele pansamente erau așa de bine făcute, că nu mai era nevoie să fie schimbate la ambulanta celei de a doua linii. Răniții erau foarte repede transportați; dacă erau răniți de dimineață după masă, erau la 25 Km. în urmă și cu pansamentul schimbat. Am întrebat pe un rănit a cărui tineretă m'a isbit și mi-a răspuns într-o franțuzească excelentă:

— Mă numesc Apostolo Raplis, am 15 ani sunt angajat voluntar în artileria diviziei a doua. Am fost rănit la cap.

Era surzător și mândru și în drumul său era obiectul ovațiunilor trupelor de cari era încântat.

Buna dispoziție e caracteristica soldatului grec. Pe când trupele bulgare în marș sunt po-

somorâte și tăcute trupele grecești au acest spirit de „veselie” care caracterizează și pe Francez. Cântă de voie, glumesc și vorbesc cu trecătorii. — (După „Le Temps”).

Un gest frumos al Angliei. Guvernul englez a făcut o propunere celorlalte mari puteri ca să se acorde un împrumut internațional de 60,000 lire sterline tânărului stat al Albaniei pentru combaterea mizeriei generale în care se află populația în urma dezastrelor războiului balcanic. — Nici că se poate o măsură mai laudabilă și mai generoasă decât aceasta. Într-adevăr se impune ca cele 6 mari puteri, care au hotărât în faimoasa Conferință de la Londra crearea Albaniei să vină fiecare cu câte 10.000 de lire sterline în ajutorul unui stat, care are de luptat, între altele greutăți, cu o situație financiară atât de precară. Se știe că finanțele constituiesc nervul principal al ori cărei organizări solide de stat. Tocmai acum la început, când poporul albanez face primii pași într-o viață nouă, merită atenția tuturor și în special încurajarea celor care i-au dat posibilitatea să-și manifeste sub o altă formă, calitățile cu care este înzestrat, Gestul Angliei, care a și acordat 5000 L. S. Albaniei merită să fie imitat, și desigur nimic nu ne îndreptățește a crede contrariul.

Donația unui miliardar american. Din New-York se telegrafiază că miliardarul Phipps, fostul tovarăș al lui Carnegie, a donat 15 milioane dolari pentru construirea a 20 spitale, destinate exclusiv tratamentului cancerului. Spitalele se vor construi în diferite regiuni ale Statelor-Unite. Phipps a mai donat 50 milioane lei pentru procurarea unei cantități de 200 grame rادیu.

Muntenegru aproape de faliment. Ziarele bulgărești publică mai multe telegrame din Cetinje în care se arată starea mizerabilă a finanțelor regatului muntenegrean și apropiatul krach financiar.

Cauza principală a acestei stări e refuzul Rusiei de a mai trimite „cadoul de un milion” ce-l trimitea timp de mai mulți ani, afară de celelalte ajutoare. Se zice că refuzul acesta se datorește apropierei ce se manifestă în ultimul timp între Serbia și Muntenegru.

Les Annales publică în ultimul său număr una din cele mai frumoase povestiri românești, *Dragomira*, din scrierile *Carmen Sylvei*. E un mijloc delicat de a serbători cei șaptezeci de ani împliniți ai poetei de două ori încoronate, care e atât de iubită între cetitorii francezi și care gasește la ei amintirea pioasă a maestrului Leconte de Lisle și a tuturor geniilor literaturii franceze cu care Carmen Sylva are afinități intelectuale.

Aceiaș număr din revista franceză publică o puternică poezie de Elena Văcărescu.

Tolstoi intim. La numeroasele descrieri asupra vieții și activității marelui Tolstoi scrise înainte și după moartea sa, se adaugă una recentă și destul de interesantă, întru cât de astădată ea aparține contelui Ilie Tolstoi, fiul misticului neo-evanghelist din Iasnaia-Poliana.

În „Revue de Paris” contele Ilie Tolstoi, dacă nu ne înșelăm autorul unei admirabile nuvele cu caracter polemic, în care restorarnă ideea filosofică din nuvela tatălui său „Sonata lui Kreuzer” — publică o serie de interesante amintiri pline de viață și de amănunte „picante”.

Între altele contele Ilie Tolstoi descrie și cabinetul de lucru al părintelui său din curtea de la Iasnaia-Poliana. Acest cabinet era împărțit în două printr-o garnitură de rafturi de bibliotecă, tixite de cărți, — rafturi cari au rămas și astăzi în locul lor. În fața ambelor întredeschizături se află o masă de scris, și un fotoliu mare în care stătea Tolstoi, iar în dreptul fotoliului un mare corn de cerb în care își așternă pălăria și hainele.

În perete se aflau portretele lui Dickens și

Schopenhauer și un grup de scriitori ruși redactori ai „Sovremennik-ului” („Contemporanul”) în care figurau: Turgheniew, Octrowski, Gonțșarov, Grigorovici, Drușinin și tânărul conte Leo Tolstoi, în uniformă de ofițer caucasian. Acest grup îl cunoaștem și din memoriile pe care însuși filosoful din Iasnaia-Poliana le-a dictat lui Pavel Birukoff.

Contele Ilie Tolstoi în amintirile despre tatăl său arată și modul cum lucra Tolstoi în cursul zilei în această cameră de lucru, în care primia vizite, audiențe, și în care mai ales acordă tot soiul de interviewuri numeroșilor prieteni cari se abăteau pe la Iasnaia-Poliana pentru a culege impresii sau diferite păreri în jurul tuturor chestiunilor sociale, filosofice, sau literare.

Amintirile pe cari contele Ilie Tolstoi le publică în „Revue de Paris” sunt urmărite cu un interes deosebit, întru cât ele au nu numai valoarea literară, dar și caracterul intim și oficial despre marele dispărut.

Contra fumatului. La Chicago s'a deschis de curând o clinică pentru vindecarea obiceiului de a fuma. Directorul ei este doctorul D. H. Kress, secretar al „Ligei contra fumatului” (Anti-Cigaret League) din acel oraș. Metoda de cură este foarte simplă. „Pacientul” își clătește gura cu o soluție de nitrat de argint; apoi i se oferă o țigară aprinsă. Combinația chimică a nitratului de argint cu nicotina dă loc la formarea unui produs de un gust foarte neplăcut. Cine l'a încercat odată prinde o vie aversiune contra fumatului. Această proprietate a nitratului de argint era cunoscută de câțiva ani, dar nimeni nu i-a dat atenție la început. Doctorul Kress fu acela care s'a gândit s'o utilizeze în mod practic pentru „extirparea” obiceiului de a fuma. Pentru fumătorii inveterați tratamentul cu nitratul de argint este completat cu o cură dietetică. Doctorul Kress a observat că aceia cari au obiceiul să fumeze, sunt, în majoritatea cazurilor, mari consumatori de ceai, cafea, carne și mâncări pipărate. Limitând dieta la lapte, la cereale fierte și la fructe, nevoia de a fuma se atenuază în mod simțitor. Grație curei Kress, mulți fumători inveterați au reușit să scape de viciul acesta.

De-ale cinematografului. Un redactor al ziarului parizian „Liberté”, a cules impresiile unui cinematografist de profesie, asupra modului cum se poartă marile personaje în fața aparatului:

„Nu pozează niciodată în primul moment, cum am vrea noi — a spus fotografii. Trebuie să-i obișnuiești puțin câte puțin. Fallierés era foarte expert în poza cinematografică. Când ne vedea, își lua poziția imediat. Era idealul pentru noi. La sfârșitul carierei sale președintele, colabora cu noi în modul cel mai afabil.

Poincaré era la început cam plictisit de insistența fotografiilor; mai pe urmă, însă a înțeles că era o consecință inevitabilă a celebrității și deveni mai domol. Mult mai grea a fost „conversiunea” dlui Doumergue, actualul președinte al consiliului și ministru de externe:

„Se grăbia întotdeauna — povestește fotografii — și se strâmba sau întorcea spatele la orice încercare de a fi fotografiat. Într-o zi i-am ieșit înainte: „Domnule președinte, — îi zise-i pe un ton ridicat, — îmi luați pâinea din gură. Am patru copii de hrănit. Și mai adaug că sunt un sincer republican!” Din acel moment nu s'a mai arătat intrasigent. Acum se lasă fotografiat cu multă bunăvoință.”

Delegațiunea română la Petersburg. Din Petersburg se anunță: Delegațiunea română în frunte cu generalul Hirjeu venită la inaugurarea monumentului Marelui Duce Nicolai Nicolaievici a sosit aci și a descins la hotelul Europa. Colonelul Candauroff a fost atașat pe lângă

delegațiunea română în cursul șederei sale la Petersburg.

Jean Richepin a scris, și a făcut să se joace la Paris o piesă: Tango — de care cronicile gazetelor și de pe la noi s'au ocupat indeajuns. — Murice Boissard un critic dramatic serios, rezumă astfel judecata sa asupra acestei lucrări: „D. Richepin a comis, cu „Tango”, o faptă care ar trebui să-l desonoreze cu desăvârșire nu numai în ochii adevăraților scriitori, în fața cărora e lde mult încă nu mai compează, dar și în ochii colegilor săi academicieni, dacă cumva cinstea literară mai poate fi prețuită în moravurile acestor oameni.”

Suprimarea unui ziar turcesc din Albania. „Albanische Korrespondenz” află din Scutari:

Colonelul Philips, guvernatorul din Scutari, a suprimat apariția ziarului turcesc „Ceda Meleff.” Localul redacțional a fost sechestrat, iar gazetarii arestați. Ziarul ațita fanatismul religios al mohamedanilor și agita contra candidaturii primului de Wied.

x În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmänn pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incușierea scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. **Prețul 2 corcane.** Pregătește și expediază: **Eugen Mittelmänn, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhid-u. (MI 1621)**

x Zile bune, dulci, plăcute
Fiindcă vreau ca să am multe
Ciocolată, poame, zahăr
Numai dela **Messer Illés** cumpăr.

(Arad, str. Deák Ferencz nr. 8 Me 1676)

x Faci mare economie de bani! dacă pregătești acasă din esență *rom, licher, cognac* și *rachiu*: Esență de rom 40 fileri; Esență de licher 50 fileri; Esență de cognac 40 fileri; Esență de rachiu 30 fileri. Instrucțiune pentru modul de întrebunțare gratis. 1 litru de *rom englez* veritabil cu sirop de ananas sau vanilia, cu o cutie de *tea numai 2 cor. 40 fileri*. — Prețurile romurilor cumparate dela societatea iunctoriarilor per litru 3 și 5 cor. *Ceaiuri veritabile rusești și chineze* per decagram 8, 10, 12, 16 și 20 fileri, ori în pachete originale. *Prețuri speciale*: 1 litru cognac cor. 3.—; 1 litru rachiu de drojzii cor. 2.40; 1 litru rachiu de prune cor. 3.—; 1 litru licher orice soi cor. 3.—; 1 litru spirit denaturat 96% cor. 2.60. Comandele poștale se expediază imediat. — De vânzare la **FEKETE MIHÁLY, drogheria la „Inger”, Marosvásárhely**, vis-à-vis de Transsylvania. — Șampanii și vinuri. Ciocolată. Prăjituri pentru ceai. (Fe 1523.)

Cronica socială.

Dela Reuniunea femeilor române din Blaj. Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj avea obiceiul să aranjeze în fiecare an un bal. În anul acesta însă, luându-se în considerare multele mizerii, s'a aflat de bine, ca în locul balului să se țină un picnic împreună cu reprezentanție teatrală și jocuri naționale. Pe lângă asta s'a aranjat și „buffet” cu prețurile cele mai convenabile.

Acest picnic sau serată orientală a avut loc în ziua de 24 l. c. în sala de gimnastică a gimnaziului din Blaj, frumos aranjată pentru acest prilej.

Toate punctele din program au corespuns așteptărilor noastre, și nime nu s'a putut plânge, că nu avuse destulă distracție.

Ca punct de deschidere corul teologilor a executat „*Doina voinicească*”. A plăcut mult și au fost îndelung aplaudați.

Au urmat apoi „*Jocuri românești*”, jucate de

Dr. BALÁZS EMIL
institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA-centru Palatul Dauerbach.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen
Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză.
Metode electrice de vindecare. Massage electrică. Vindecarea
bolilor de beșică prin electricitate. Consultațiuni pentru opere-
rare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m.
Celor din provinci cărora se recere îngrijire mai îndelungată le
stă la dispoziție camere confortabile anume. (Ba 927—60)

cinci fetițe. După aceea o *Uvertură de Offenbach*, executată de orchestra teologilor.

Ca punct cinci a venit „*Jocul cu voalul*” care a plăcut mai mult din întreg programul. Au jucat d-soarele: Geni Pop, Dora Fodor, Tița Mureșan, Gabriella Roșian.

Ca punct șase au urmat „*Cântece italienești*” cu so'o de bariton. Iar după asta: „*Jocul serpentin*” executat de d-soarele Eugenia Pop și Mărioara Maior.

Nici nu credeam că după trei-patru probe ce le-au avut, să ne poată reda cu atâta măiestrie acest joc, care nu este ușor.

Ca punct de încheiere a urmat apoi o piesă teatrală „*Dragoste cu toane*”, pastorală în versuri de Goethe, trad. de St. O. Iosif. Distribuția au avut-o d-nii I. Astăluș și I. Voicu, apoi d-soarele: Vali Pop și Lucia Mureșan, care ca diletante se bucură deja de bun nume. Prin această piesă s'a sfârșit frumoasa serată cu program atât de bogat și variat.

Ultima oră.

† Nicolae Oncu.

În momentul când așezăm și ultimele pagini sub teasc, primim din Graz telegrama, că Dr. Nicolae Oncu, cunoscutul luptător fruntaș al nostru, fost deceniu directorul băncii *Victoria* din Arad și deputat naționalist român în cameră, s'a stins din viață azi la orele 5 d. a. în sanatoriu Maria Grün în Kreuzbach bei Graz, unde se dusesse să-și caute de sănătatea de mult sdruncinată.

Vestea morții lui Nicolae Oncu va trezi regrete în cele mai largi cercuri românești. A fost una din figurile cele mai văzute ale vieții noastre publice, și s'a ilustrat întotdeauna prin adâncile-i și calde-i sentimente românești.

În special Românii din Arad și din părțile mărginașe ale Aradului vor afla cu durere dispariția lui Nicolae Oncu.

Până în clipa, în care am mai putut adauga aceste câteva rânduri în cuprinsul numărului de față, alte informații telegrafice n'avem.

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

— 27 Ianuarie.

Grâu pe Aprilie	11.88
Grâu pe Maiu	11.90
Grâu pe Octomvrie	10.91
Secară pe Aprilie	8.95
Secară pe Octomvrie	8.53
Ovăs pe Aprilie	7.80
Ovăs pe Octomvrie	7.79
Porumb pe Maiu	6.82

Direcțiunea institutului de credit și economii „*Timișlana*” din Timișoara în ședința sa plenară ținută la 26 l. c. a stabilit bilanțul pe anul 1913 cu un profit curat de cor. 246.900.73 față de profitul de cor. 220.373.66 din anul trecut și va propune adunării generale — care se va ține în 18 Februarie a. c. — dotarea fondurilor cu 70.000.— cor. și distribuirea unei dividende de 9% adică 18.— cor pe acție.

Mișcarea cooperativă din Anglia. În revista „*The Board of Trade Labour Gazette*” găsim următoarea interesantă statistică a dezvoltării la care a ajuns mișcarea cooperativă în Anglia, la sfârșitul anului 1912. La această dată existau 1530 de cooperative de consum și de producție (aceste două categorii se găsesc în Anglia, în cele mai multe cazuri unite) numărând 2.790.710 membri. — Capitalul de care dispunea (inclusiv fondul de rezervă și împrumuturile) era de 1.410.335.275 frs.; vânzarea făcută a atins colosala sumă de 3.628.901.500 frs.; câștigul dobândit fără a se socoti plata dobânzilor pentru capitalul împrumutat a fost de 330.855.025 frs.

În serviciul acestei mișcări lucrau, la aceeași dată 134.303 lucrători, cari primeau salarii în valoarea de 197.845.500 frs.

În toată mișcarea cooperativă engleză se observă o tendință spre concentrare în societăți cât mai puține, dar cât mai bine populate. Față de 1911 no. coop. de consum s'a micșorat cu 19, no. membrilor s'a înmulțit cu 110.989, capitalul s'a mărit cu 69.404.925 frs.; vânzarea a crescut cu 219.138.925 frs.; câștigul obținut s'a ridicat cu 7.712.475 frs.

Cum se vede din datele de mai sus, mișcarea cooperativă din Anglia a ajuns la dimensiuni colosale, datorită unei largi culturi cooperative și unei foarte solide organizații. — Cooperatorii noștri au de unde lua exemplul unei munci serioase pusă în serviciul unui ideal social atât de nobil, ca acela ce urmărește, în general, mișcarea cooperativă.

Mulțămită publică.

Imi exprim pe aceasta cale sincerele mele mulțămite ilustrității Sale Dr. Vasile Hosszu episcop, tinerii ei universitare din Cluj, și tuturor prietenilor, colegilor și cunoscuților, cari au binevoit a încerca prin sin eri condolențe a ne mângăia pentru pierderea neuitatului fiu

LAURENȚIU

medicinist de anul al V-lea,

adormit în Domnul în 29 Dec. 1913 în Sânmărtin (Szépkényerüszentmárton).

(Ru 1782)

Cu mulțămită

IOAN RUSU, preot gr. cat.

Bibliografie.

A apărut:

„*Săptămâna politică și culturală*”, anul IV, Nr. 1, cu următorul sumar:

Red. — După trei ani. Cugetări. Expunerea de motive a programului partidului conservator. Titu Cornea — Printre Românii din Arad (Fragment dintr'o călătorie prin Ardeal). Dna L. C. — Răul ce poate aduce o inimă mică. Cărți. Din ziare și reviste. Ilustrațiuni: fot. dlui Al. Marghiloman. Seminarul diecezan din Arad. Temnița de stat din Seghedin.

POȘTA REDACTIEI.

N. R. Sânmărtin. Necrologul ce ni-l trimiteți a fost publicat la noi înainte cu câteva săptămâni.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Ilie Barsașiu V., Săliște. Am primit 7 cor. ca abonament pe Quart. I 1914.

Romulus R. Stoica, Visag. Am primit 7 cor. ca abonament pe Quart. I 1914.

Petroșeni. Mulțămita publică numai pe lângă o taxă de 2 coroane se poate publica.

Redactor responsabil: Constantin Șavu.

Publicațiune.

Însoțirea economică comercială „*Plugarul*” cu sediul în Blaj, aduce la cunoștință publică, că a cumpărat cantități mai mari de cucuruz, pe care îl vinde cu vagonul la gara care i să cere ori în mic la măgăzinul însoțirii din Blaj.

Toți cei ce au lipsă de cucuruz să binevoiască a se adresa cu toată încrederea la biroul însoțirii „*Plugarul*”, de unde vor primi informațiile necesare.

Membrii însoțirii vor avea favoruri deosebite.

Blaj (Balázsfalva), Ianuarie 1914.

Pu 1779—4

Direcțiunea însoțirii.

AVIZ.

Am onoare a aduce la cunoștință On. public, că mi-am deschis

cancelaria advocațională

în Sasca-montană (Szászkabánya) în fosta casă a lui Tămășel resp. Meșter.

Dr. Ioan Gilgu, avocat.

Gi 1763—3

Un pian bun ca dar de Crăciun.

se poate cumpăra în condiții avantajoase, din primul depozit român de pian, T. POPOVICI, din SIBIU, stradă Cisnădiel 7. Cereți catalogul depozitului. (Po 1636)

Bătăturile,

la 077

scortocenia pielii, arciilor de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „**CANNABIN**”
1 sticlă 1 cor., francată
1 coroaună 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Kl. aly-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCH, farmacie la „**CORONĂ**” la Győr.

O rugare modestă,

care nu vă costă nici o oboesală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. — Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, să amintească că firma a cetit-o în ziarul acesta.

cel mai mare și mai ieftin magazin de gramofone și plăci pentru gramofone în Ungaria.

Ceasornice, biluterii, gramofone, plăci

(Chiar și pentru plățiri în rate) Ceasornice „*Strap*” dela 5 cor. în sus înlele-litere 80 fil. cor. 120. cu pe 2 cor. Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin articole pentru sport și lan-pe electrice pentru buzone. Pentru ceasornicele și gram. foanele noi se dă garanție pe 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparație pentru ceasornice bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint adroit. **Tóth József**, Cronometrier artistic Seghedin (Szeged) Duxon-os-tér nr. 1. Numeroase scrisori de re-unoștință. Pretcurant ilustrații gratis. Permanent noutăți de plăci românești. Atenție! Caut cântăreți și cântărețe, coruri și țărături românești pentru recepții de plăci. Toți

Rog să mi-se trimeată ofertele!

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Intuinează producerea sângelui, întărind muschii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.

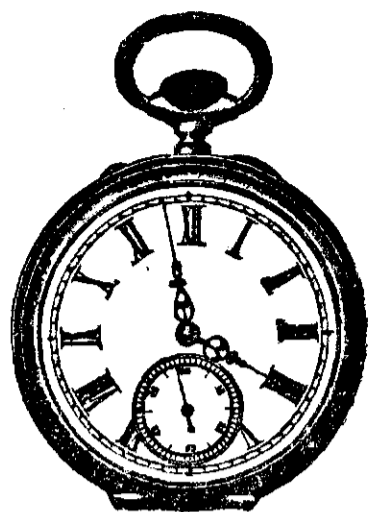
Prețul unei sticle mari . . . Cor. 3.50

” ” ” mică . . . ” 2.—

Se capătă în toate apotecale. — Depozitul principal la:

GUIDO FABRITIUS,

Fa 1047 apotecar în Sibiu.

Ba 1465

Cele mai bune oroloage, cele mai solide și cele mai moderne juvaericele atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă cheazășie de 10 ani cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János, orologier în Szeghedin (SZEGED).

Catalog cu 2000 chipuri se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul »Românul«, (adecă scriu că a cetit »anunțul în »Românul«).

Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

FISCHER BÉLA,

fotograf, FĂGĂRAȘ — (FOGARAS), piața cetății.

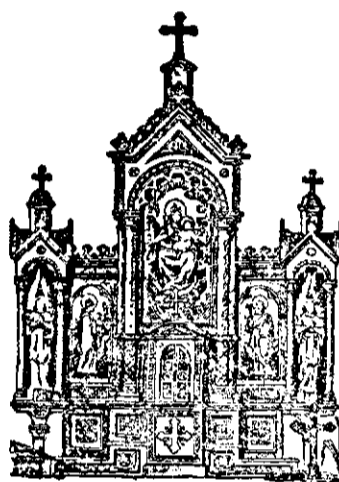
Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriti de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți postale cu fotografii, fotografiile pe porțelan pe pietrii monumentale, după orice fotografie. FI 1046

— Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios. —

În mai multe rânduri decorat. — Fondat în anul 1884

Heckenast János

constructor de altare, sculptor și arhitect. Restauratorul diecezei de Szombathely.

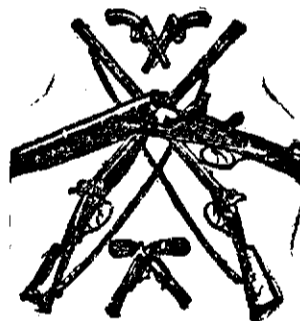
Pregătește: iconostase, altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pe lângă prețuri convenabile. Se recomandă la renovarea altarelor vechi. — Planuri și cataloage trimit gratuit precum și primirea muncii o face pe sepele sale proprii. Primește spre aurire tot ce se ține de această branșă. No 1402

Prețuri moderate. — Condițiuni favorabile de plată.

CEL MAI MARE MAGAZIN DE BLĂNĂRIE

Dudás Sándor Kolozsvár Unio-utca 8.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul său asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, manșoane, boare, căciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrute cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, cântușire, câptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-ul rang. (Du 1275—)

Atelier tehnic pentru reparat și atelier propriu p. nichelat cu putere electrică.

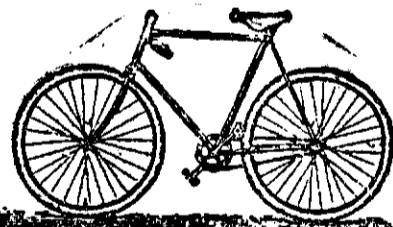
Pollinger Mihály

mecanic Po 1123

Timișoara-Fabrică, Széna-tér 8.

Reparator specialist pentru tot felul de mașini de cusut, biciclete, arme, revolve și gramfoane. — Cele mai complicate reparaturi se execută în mod artistic, cu prețuri moderate.

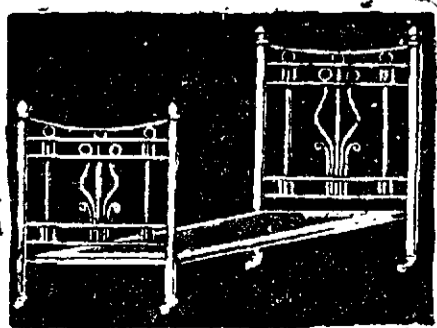
Serviciu prompt. :: Garanță.

Mobili de aramă, de nichel și de fier, în orice mărime, pentru dormitoare, sanatorii și oteluri, prospecte speciale, pe lângă condițiuni favorabile de platire se pot procura la

Czell és Frank, Brașov (Brassó)

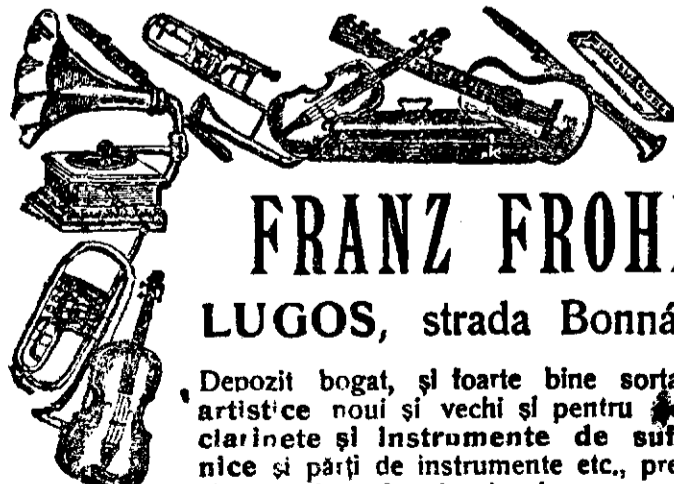
(Ce 260)

fabrică de mobile de aramă și fier și de bănci de școală brev.

Str. Kolostor.

Catalog de prețuri ilustrat gratis.

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

FRANZ FROHMAN

LUGOS, strada Bonnáz nr. 10.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, citeră, clarinete și instrumente de suflat, harmonice și păști de instrumente etc., precum și armonizarea (incordarea) pianelor o execută excelent. Gramfoane, plăci, asortiment bogat. — Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță. — Reparaturile se execută conștiințios și artistic. (F 1316)

DROGHERIE.

Țin în depozit și comand tot felul de medicamente, specialități igienice, cosmetice și instrumente medicale și optice din patrie și străinătate, după prețurile din Capitală.

Bandaje, pasamente și instrumente pentru veterinari, etc. etc, dulapuri de siguranță conform ordinului ministrului reg. ung. de interne.

Articlii pentru casă și economie etc., vinuri curative, cognacuri, rumuri engleze, tea etc. zahăr curativ și totfelul de articlii de drogherie.

Gumă pentru îngrijirea copiilor, sticle pentru supt, *Soxleth, Nestlé, Kufeké, Theinhardt, Phosphatine.* — Instrumente auxiliare pentru moșit.

Săpunuri curative, minerale și cosmetice.

PARFUMURI.

PĂRFUMURI.

Royer et Gallet, Ch. Houbigat
L. T. Piver, Marque d'Orsay etc.

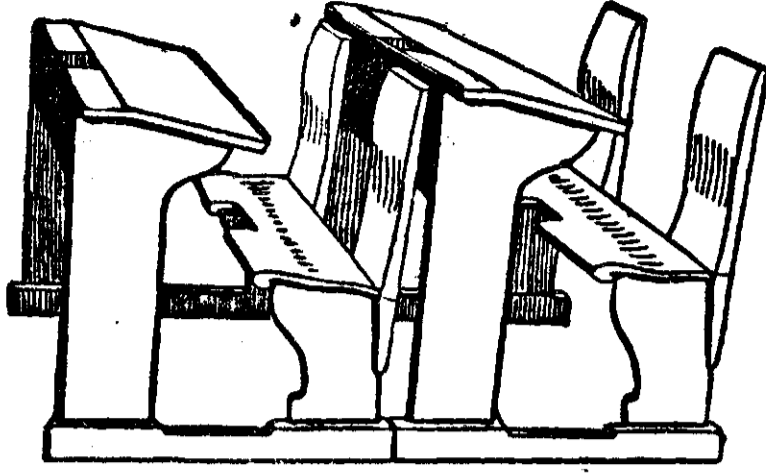
Gumă! Ape curative și minerale.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public sunt cu deosebită stimă:

Drogheria „La împăratul Romanilor”

BISERICA-ALBĂ, (Fehértemp'om) str. Târgului nr. 58.
(Do 763)

CORNEL JUCU

mare stabiliment
pentru aranjamente moderne
de școale și biserici.

LUGOS,

strada Hunyadi nr. 11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Ja 762

Krisztián József és Fia

fabricanți de lumini de ceară, cel mai mare stabiliment peste Dunăre pentru lămbirea ceret. Magazin de oleu de ar. tîmbie și alte accesorii — pentru biserică.

PÉCS,

Szigetcsanak nr. 3.

Filiali: Jókút nr. 9.

Telefon nr. 424.

Oferim on. d. preoți și curatori bisericesti excelente și renumitele noastre lumini din ceară curată de albine, executate sub îngrijirea noastră personală.

Prețurent gratis și franco

nală din cel mai excelent material. — Productele noastre sunt întrebuințate de către numeroase catedrale și vre-o 300 de biserici parohiale.

K 1384

Prețuri moderate.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca scvizitori buni și cu legături — pot fi primite ori când în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”), AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉKÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, ȚARAS-EVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”) Ba 240—156

Telefon nr. 850

Agentură principală: IULIU ROȘESCU, Cluj (Kolozsvár), Kossuth L.-u. 26.

Agentura principală Lugos, la filiala „ALBINA”.

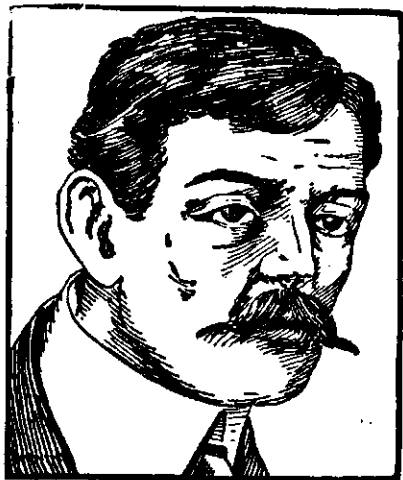
Knapp Sándor, Arad

Institut de vopsitorie, curățire chimică și spălarea cu aburi a albiturilor.
Local de primire: colțul străzilor Weitzer János, și Kazinczy.
Stabilimentul: strada Magyar nr. 26. — Comenzile din provincie se execută prompt și conștiințios.

Ka 1247

A elier pentru vopsirea hainelor în cele mai noi culori moderne, după model. — Curățitorie chimică de haine, în mod uscat. — Curățitorie și vopsitorie de dantele, perdele de dantele, pânuri de păr, covoare, stofe de mobile, mănuși etc.

Experiență îndelungată în străinătate.

Înainte de întrebunțare.

După întrebunțare.

O astfel de transformare uimitoare produc TABLETELE COLA KOLA DULTZ

cel mai bun nutremânt al naturii al facultăților mentale și al nervilor.
Dispoziție, gândire, activitate precum și orice mișcare a corpului depind de creeri.
Sleirea puterilor, durerile de cap, depresiunea fizică, istovirea, slăbirea nervilor și slăbirea generală a corpului sunt semne pentru lipsa de putere de trai.
Dacă voți a vă simți întotdeauna sănătoși și voioși, a avea capul limpede, mintea sănătoasă și memoria întărită, a simți munca și strapatele ca o plăcere, atunci luați KOLA DULTZ.
Acesta este adevăratul nutremânt pentru nervi și creeri, care în același timp regulează și înviorează sângele și astfel dând putere de viață fiecărui organ al corpului. KOLA DULTZ

dă plăcere și putere de viață

precum și simțul tinereții împreună cu sănătatea și puterea de activitate, care garantează succes și fericire. Luați zilnic un timp oarecare KOLA DULTZ, nervii vi-se vor întări, orice slăbiciune va dispărea și sub influența sa, vă veți simți sănătoși și puternici.

KOLA DULTZ se recomandă de către toate capacitățile medicale ale lumii și se întrebunțează în spitale și sanatorii pentru boale de nervi.

CEREȚI GRATUIT KOLA DULTZ.

Acuma vă dau ocaziune a vă întări nervii Dv. Trimiteți-mi adresa și vă remit îndată gratis și franco o cantitate de KOLA DULTZ, încetul cu încetul spre a vă face bine și a vă pune în situațiune a aprecia puterile nimeni toare ale preparatului. Dacă vă va place puteți comanda mai mult. Scriați numai de-cât, înainte de a uita.

Expedițiunea farmaciei la SFÂNTUL DUH,
(Go 1790) BUDAPEST, VI. Secția 605.

INȘTIINȚARE.

Aducem la cunoștința on. public, că despărțământul nostru de covoare l-am predat domnului

JONÁS BERTALAN,

care-l va conduce și pe mai departe în localitățile noastre.

Iar, întreprinderea noastră de aranjamente moderne pentru birouri am amplificat-o. Acest nou despărțământ al nostru dela 1 MAIU m. se află

în nouile noastre localități

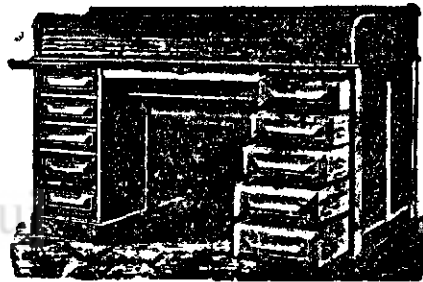
din palatul MERBL (lângă prăvălia-Linoleum).

Ca reprezentanții principali în sudul Ungariei ai renumitelor mașini de scris „SMITH PREMIER” și „JERRY” și ai mobilelor americane pentru birouri, ținem în localitățile noastre

expoziție permanentă de mobile p. birouri și mașini de scris.

Cercetarea acestei expoziții nu obligă să cumpărați.

Considerând că atelierul nostru de reparări l-am marit și l-am aranjat modern precum și în urma excelențelor conducătorilor, suntem în măsură a satisface celor mai delicate pretențiuni în mod prompt și conștiințios. Reehizitele noastre americane sunt din calitate excelențe, și se vând cu prețuri

originale de fabrică. Primim și mai departe îngrijirea mașinilor de scris și reparări și orice comandă o executăm în modul cel mai culomt și prompt. — Rog și pe mai departe binevoitorul sprijin suntem cu stimă:

Maitinszky Pál és Társa, Temesvár

prima întreprindere de aranjamente moderne pentru birouri și stabiliment de mașini de scris „SMITH” din Ungaria-de-sud. Ma

Hoffmann Sándor, magazin de dantele

ARAD, numai în Andrásy-tér numărul 20. (palatul Fischer Eliz).

Mare hală de dantele până la finea lui Ian.

dantele fine de malin, rüché, broderii, funde, țesături de dantele, gulere de dantele, asortiment foarte bogat, prețuri foarte moderate. Decoruri pentru haine, blane și totfelul de achste p. cusătoare și p. casă, tivituri de blană 1.60 metru în orice culoare.

TRUSOURI P. PĂPUȘE. Perine lungi p. botez, cu broderie 2—, 3—, 4— cor. Perine lungi p. botez, cu broderie elvețiană 5—, 6—, 7—, 9— cor. Plapume pichet, cu broderie elvețiană 4—, 5—, 6—, 7— cor. Cămăși p. păpușe, rochouri patente, tetrapelence, lepedeie de gumă, cu prețuri foarte moderate — Vânzare excepțională de albituri pentru femei. — Broderii fine de gaz și materii de dantelă în rămășițe cu prețuri foarte ieftine.

Ho 1386

Rog să priviți vitrinele mele

Ciorapi de mărșă în culoare neagră, și alta culoare.

Mănuși groase în orice culoare, 50 fl. ri.

An sosit voalurile „TANGO”, în orice culoare.

Ciorapi de școală calitate excelentă, dela 37 fl. în sus.

Broderii dela 10 fl. în sus.

Dantele fine de ață, 1 m. 27 fl.

Funde late, de 2500 m. 1 m. 48 fl., în orice culoare.

Gamașe cu nasturi p. femei și bărbați.

60 fl.
+ 20 fleri
porto poștal

Veste bună pentru iubitorii de carte românească!

60 fl.
+ 20 fleri
porto poștal

Calendarul partidului

național român din Ungaria și Ardeal pe anul **1914**

este gata și zilnic se expediază cu poșta și cu trenul în toate părțile locuite de Români, și anume: în *Ungaria, Ardeal, România, Bucovina, America, în statele din Balcani*, etc. — Calendarul partidului național român este

cel mai mare, mai bogat și mai ieftin calendar românesc.

Articolele însuflețite, poeziile admirabile, învățăturile folositoare tuturor fiilor neamului românesc, precum și glumele și poveștile morale, — toate scrise de cei mai de seamă scriitori ai noștri fac din acest calendar un odor prețios, care n'ar trebui să lipsească din casa nici unui frate român.

Calendarul partidului național este cea mai însemnată publicație românească la noi în acest gen, și este **singurul calendar care, prin conținutul său foarte bogat, poate mulțumi pe oricine.** — Nimeni să nu-și cumpere calendar pe anul 1914 până nu a văzut mai întâiu Calendarul partidului național român.

Condițiunile de vânzare:

Calendarul partidului național român se vinde *numai pe bani gata*. Prețul unui ex. 60 fileri, iar pentru trimiterea cu poșta 20 fileri deosebit.

dela 10 ex. până la 14 ex. cu 15%^o rabat, nefrancat ;
 „ 14 „ „ 36 „ 20%^o „ „
 „ 36 „ „ 72 „ 20%^o „ franco;
 „ 72 ex. în sus cu 25 procente rabat, franco.

Pentru „România” costă exemplarul 1 cor. 10 fileri.

Nici pe așteptare și nici cu rambursă 1—5 ex. nu trimitem deoarece porto face mult! Asemenea cereri nu se vor lua în considerare. — Se poate procura dela

Administrația ziarului „Românul”, Arad, str. Zrinyi nr. 1

60 fl.
+ 20 fleri
porto poștal

Singurul calendar care poate mulțumi pe oricine!

60 fl.
+ 20 fleri
porto poștal

Cea mai însemnată publicație românească la noi în acest gen!

Cel mai mare, mai bogat și mai ieftin calendar românesc!